

רבי אבא אמר, אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא הוציא אותם ממצרים להיות חלקו ונחלתו. ובא ראה, בצד היובל נמצאה חרות לישראל, וכן לעתיד לבא, שכתוב (ישעיה כז) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו'.

ומשום אותו יובל עליון, התעכבו חמשים יום לקבל התורה ולקרב להר סיני. וכיון שהלכו ביום, הלכו בלילה, להיות הפל יום אחד בין יום ולילה, ולא נמצאת הפרדה.

ולא עוד, אלא שכלם הלכו במנוחה לרצון נפשם, ביום שקבלו התורה, היו חמשים ימים שלמים, ימים ולילות כראוי, שאין יום בלי לילה, ואין לילה בלי יום, ולילה ויום נקרא יום אחד. וכיון שהלכו חמשים ימים שלמים, אז שרו עליהם אותם חמשים ימי היובל, ומצד של היובל (בינה) נתנה להם תורה, ולכן הלכו יומם ולילה.

ואמר רבי אבא, כתוב ויהי פי זקן יצחק ותכהין עיניו, למה? הרי בארנו, שמי שאוהב רשעים, כך הוא. ובא ראה, ביצחק נכלל הלילה, ולילה לא בהיר, ועל זה ותכהין עיניו, והכל אחד.

רבי יצחק פתח ואמר, ויגד למלך מצרים פי ברח העם. ויגד – מי אמר לו? אלא כך פרשוהו. אבל חכמיו ומכשפיו התכנסו אליו והודיעוהו פי ברח העם. ולמה אמרו את זה? אלא ראו בחכמה שלהם שהיו הולכים יומם וליל, אמרו ודאי שהם בורחים. ולא עוד, אלא שראו שאינם הולכים בדרך? שרה, כמו שכתוב וישבו ויחגו לפני פי החירת.

ויקח שש מאות וגו'. שש מאות למה? אמר רבי יוסי, כנגד המנין של ישראל, שכתוב כשש מאות אלף רגלי. בחור – כנגד הגברים שהם העקר של כל ישראל. וכל רכב מצרים – שאר המרכבות, שהם טפלים לאחורים (לאחרים), כנגד הטרף, שכתוב לבד מטף. והכל עשה בעצת מכשפיו וחכמיו. ושלשם על כלו – הכל בחכמה, כנגד דרגות העליונות שנים ואחד. רבי יצחק אמר, בתרגומו – ומזרזין. שהיו זרזים בכל.

וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בַּחֹר. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, כְּתוּב יִפְקֹד ה' עַל צָבָא הַמָּרוֹם בְּמָרוֹם וְעַל מַלְכֵי הָאָדָמָה עַל הָאָדָמָה. בְּזִמְנָן שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן שְׁלוֹטוֹן לְגְדוּלֵי הָעַמִּים לְמַעְלָה, נוֹתֵן לָהֶם לָעַם שְׁלָהֶם לְמַטָּה. וּבְשַׁעֲרֵי שְׁמוּרֵי אוֹתָם מְדַרְגָתָם שְׁלֹמְעָלָה, מוֹרִיד אֶת הָעַם לְמַטָּה. וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בַּחֹר – הָרִי הַמְּמַנֶּה שְׁלָהֶם, וּפְרָשׁוּהָ, שֶׁהִנְהִיג אֶת מְרַכְבוֹת שְׁאָר הָעַמִּים, וְכֻלָּם נִפְלוּ בְּמַחְנֵה סִיסְרָא אַחַר כֶּף, וְהִינּוּ בַּחֹר (ואחר כף) וְכֹל רֶכֶב מִצְרַיִם.

כְּתוּב (שיר א) לְסִסְתֵי בְּרַכְבֵי פְרַעָה דְּמִיתִיךָ רַעֲיָתִי. בֵּא רֵאָה, כְּדָגְמַת סוּסָה נִקְבָה נִרְאָתָה לְסוּסִים שֶׁל פְּרַעָה, וּפְרָשׁוּהָ. אֲלֵא לְסִסְתֵי בְּרַכְבֵי פְרַעָה – בֵּא רֵאָה, בְּשַׁעֲרֵי שְׁפָרַעָה הִיא רוֹדֶף אַחַר יִשְׂרָאֵל, מָה עָשָׂה? נִטְלָה סוּסוֹת נִקְבוֹת, וְכִפְתָּ אוֹתָן בְּמַרְכְּבוֹתֵי בְּתַחְלָה, וְאֵת הַסוּסִים הַזְּכָרִים כִּפְתָּ מֵאַחֲרוֹ, וְהָיוּ הַזְּכָרִים מִתְחַמְמִים כִּנְגֵד הַנְּקִבוֹת, וְהַנְּקִבוֹת מְסַרְבוֹת, וּמְהִירוּ לְרוּץ. כִּיּוֹן שֶׁקָּרַב (וכאשר הדביק) אֵל יִשְׂרָאֵל, נִטְלָה אֶת הַנְּקִבוֹת וְשָׁם אוֹתָם לְאַחֲרוֹ, וְהַסוּסִים הַזְּכָרִים לְפָנִים, כְּדִי לְהִרְעֵ לְיִשְׂרָאֵל וּלְעֶרְךָ בָּהֶם קָרַב.

כְּמוֹ זֶה, וְה' הִלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם, וְאַחַר כֶּף חֲזָרָה הִשְׁכִּינָה לְאַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁכְּתוּב וַיִּסַּע מִלֶּאךָ הָאֱלֹהִים וּגְוֹ. מִשׁוּם כֶּף דְּמִיתִיךָ רַעֲיָתִי.

וּפְסוּק זֶה הָרִי פְרָשׁוּהוּ, שֶׁהַקָּרִיב אֶת כָּל חִילוֹתָיו וּמַרְכְּבוֹתָיו לְעֶרְךָ קָרַב. וְעוֹד וּפְרַעָה הַקָּרִיב, רַבִּי יוֹסִי אָמַר, הָרִי נִתְבָּאָר שֶׁהַקָּרִיב אוֹתָם לְתִשׁוּבָה. וּפְרַעָה הַקָּרִיב.

כְּתוּב (ישעיה כו) ה' בָּצַר פְּקֻדוֹךָ צָקוֹן לַחֵשׁ וּגְוֹ. בָּצַר פְּקֻדוֹךָ – לֹא פּוֹקְדִים יִשְׂרָאֵל אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשַׁעֲרֵי מְנוּחָה, אֲלֵא בְּשַׁעֲרֵי שְׁמִצִּיקִים לָהֶם, וְאֵז כָּלֵם פּוֹקְדִים אוֹתוֹ. צָקוֹן לַחֵשׁ – וְכֻלָּם מִתְפַּלְלִים בְּתַפְלוֹת וּבְבִקְשׁוֹת, וּמְרִיקִים לְפָנָיו תַּפְלוֹת. אֵימְתִי? מוֹסְרָךְ לָמוֹ. בְּשַׁעֲרֵי שְׁפוּקֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָצוּעָתוֹ, וְאֵז הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד עֲלֵיהֶם בְּרַחֲמִים, וְאוֹתוֹ הַקּוֹל שְׁלָהֶם נוֹחַ לְפָנָיו כְּדִי לְהַפְרֵעַ מִשׁוֹנְאֵיהֶם, וּמִתְמַלֵּא עֲלֵיהֶם בְּרַחֲמִים.

כְּמוֹ שֶׁפְּרָשְׁנוּ, מְשַׁל לְיוֹנָה עִם הַנֶּץ וְכוּ', כֶּף יִשְׂרָאֵל הָיוּ קָרְבִים לָיִם, וְהָיוּ רוֹאִים אֶת הָיִם לְפָנֵיהֶם הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר וּגְלִיו עוֹלִים לְמַעְלָה, הָיוּ פּוֹחֲדִים. זָקְפוּ עֵינֵיהֶם וְרָאוּ אֶת פְּרַעָה וּמַרְכְּבוֹתָיו, וְאַבְנִים, חֲצִים וּבִלִּיסְטְרָאוֹת, וְאֵז וַיִּירָאוּ מְאֹד. מָה עָשׂוּ? וַיִּצְעְקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מִי גָרַם

את זה שקרבו ישראל לאביהם של מעלה? פרעה. זהו שכתוב ופרעה הקריב, והרי זה נתבאר.

ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה'. אמר רבי שמעון, אשרי חלקם של ישראל, שהרי רועה כמו משה הלך בתוכם. כתוב (שם 80) ויזכר ימי עולם משה עמו. ויזכר ימי עולם - זה הקדוש ברוך הוא. משה עמו - [מכאן למדנו] שמשה היה שקול ככל ישראל. ולמדנו מזה כי רועה העם הוא ממש העם כלו. אם הוא זוכה - כל העם זוכים, ואם אינו זוכה - כל העם לא זוכים ונענשים בגללו, והרי פרשה.

התיצבו וראו - אין לכם לערף קרב, שהרי הקדוש ברוך הוא יערף קרב בשבילכם, כמו שנאמר ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. בא ראה, באותו לילה פנס הקדוש ברוך הוא את הפמליא שלו ודן את דיני ישראל, ואלמלא שהקדימו האבות על ישראל, לא היו נצולים מן הדין. רבי יהודה אמר, זכות יעקב הגנה על ישראל, זהו שכתוב (תהלים קכד) לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל, ישראל סבא.

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. רבי אבא פתח, (ישעיה נח) אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם להדבק בהם מכל שאר עמי העולם, ומתוך אהבתם קרב אותם אליו, ונתן להם תורה, ונתן להם שבת שהיא קדש מכל שאר הימים, ומנוחה מהכל, וחדוה של הכל, ושקולה שבת כנגד כל התורה, ומי ששומר שבת כאלו שמר את כל התורה.

וקראת לשבת ענג - ענוג של הכל, ענוג הנפש והגוף, ענוג לעליונים ולתחתונים. וקראת לשבת, מה זה וקראת? שיזמין אותה, כמו שנאמר (ויקרא כג) מקראי קדש, כלומר מזמנים, כמו מי שמזמין אורח לביתו. ועל זה וקראת לשבת ענג, שיזמין אותה כמו שמזמינים אורח, בשלחן מתקן ובבית מתקן כראוי במאכל ובמשתה כראוי יותר על שאר הימים. וקראת לשבת ענג - מבעוד יום. לקדוש ה' מכבד - זה יום הכפורים, שנים שהם אחד. וכבדתו מעשות דרכיך - כמו שבארנו.

ממצוא חפצך ודבר דבר, והרי נתבאר, משום שאותו דבר עולה ומעורר דבור של חל למעלה. מי שמזמין אורח, צריך להשתדל בו ולא באחר.

בא ראה, אותו הדבור שיוצא מפי האדם, עולה ומעורר התעוררות עליונה, אם לטוב אם לרע. ומי שיושב בענג שבת, אסור לו לעורר דבור של חל, שהרי הוא פוגם בפגם ביום הקדוש. מי שיושב בהלולת המלך, לא ראוי שיעזב את המלך ויתעסק באחר.

ובכף יום צריך להראות מעשה ולעורר התעוררות ממה שצריך, ובשבת בדברי שמים ובקדשת היום צריך להתעורר, ולא בדבר אחר.

בא ראה, כאן כשקרב פרעה לערף קרב עם ישראל, באותו זמן לא רצה הקדוש ברוך הוא שיעוררו ישראל התעוררות למטה כלל, שהרי ההתעוררות היא למעלה, שהרי האבות הקדימו התעוררות זאת למעלה, וזכותם עומדת לפניו, [ועוררו התעוררות זו] ולא רצה הקדוש ברוך הוא שישאל יתעוררו למטה כלל. [שהרי במקום של מעלה היה] זהו שכתוב ה' ילחם לכם ואתם תחרשון. ודאי תחרישון ולא תעוררו דבר, שלא צריך לכם. וכאן נכלל השם הקדוש באותיות רשומות, והרי התעוררו בו החברים.

רבי יוסי ורבי יהודה היו הולכים בדרך. אמר רבי יוסי לרבי יהודה, ודאי שנינו, ה' בכל מקום זה רחמים, ואף על גב שעורף קרב ועושה דין, אותו דין הוא באהבה. וכך ראינו, שכתוב ה' ילחם לכם, ולא נראה באותו דין רחמים כלל, שהרי כתוב לא נשאר בהם עד אחד.

אמר לו, דבר זה שמעתי מרבי שמעון שאמר, שאפלו כאן היה הדין ברחמים, שהים פסה עליהם ומתו, ואחר כך הוציא אותם הים, והקדוש ברוך הוא רצה בכבודם ונקברו בארץ, ולא רצתה הארץ לקבל אותם, עד שהושיט לה הקדוש ברוך הוא את ימינו, וקבלה אותם. זהו שכתוב נטית ימינך תבלעמו ארץ, ולכן [היה] זה הדין ברחמים היה.

ולכן לא רצה הקדוש ברוך הוא שיעוררו ישראל דבר בעולם, שאם יעוררו ישראל דבר, לא יעוררו את שם הרחמים, ולא יעשה דין ברחמים. זהו שכתוב ה' ילחם לכם ואתם תחרשון, שלא תעוררו

דָּבַר. שֶׁהָרִי שֵׁם הַרְחָמִים צָרִיךְ לְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת דִּין בְּרַחֲמִים. וְעַל זֶה בִּקֵּשׁ שְׁלֹא תַעֲשׂוּ פָגָם וּתְעוֹרְרוּ דָבָר אַחֵר.

אָמַר לוֹ, וְהָרִי כָתוּב (זכריה יד) וַיֵּצֵא ה' וּנְלַחֵם בַּגּוֹיִם הָהֵם. אִם כֶּף, זֶה דִּין שֶׁהָיָה בְּרַחֲמִים. אָמַר לוֹ, כֶּף הִיָּה וְדָאִי הַדִּין בְּרַחֲמִים, שְׁמוֹתֵם לֹא נִמְצָא כְּשֶׁאָר מוֹת בְּנֵי הָעוֹלָם, אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עֲלֵיהֶם שְׁלֹא יִהְיוּ כְּמוֹת שְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁהֲרִגוּ אוֹתָם, אֲלֵא בְּנַחַת בְּלֹא צַעַר. זֶהוּ דִּין בְּרַחֲמִים.

וּבְכָל מְקוֹם שֵׁם זֶה הוּא דִּין בְּרַחֲמִים, פָּרַט לְמְקוֹם אֶחָד, שֶׁכְּתוּב (ישעיה מב) ה' כְּגִבּוֹר יֵצֵא וְגו'. וְכִי כְּגִבּוֹר וְלֹא גִבּוֹר? אֲלֵא יִשְׁנָה לְבוּשׁוֹ וְיִלְבַּשׁ לְבוּשֵׁים אַחֲרִים. כְּאִישׁ מְלַחְמוֹת, יִשְׁנָה מִיָּנוּ.

וְעַם כָּל זֶה, הַדִּין הוּא יֵתֵר, אֲבָל יֵשׁ בּוֹ רַחֲמִים, כְּכַתּוּב כְּגִבּוֹר, וְלֹא גִבּוֹר. כְּאִישׁ מְלַחְמוֹת, וְלֹא אִישׁ מְלַחְמוֹת. שְׂוֵדָאִי אֵף עַל גִּבּ שְׁעוֹשֶׂה דִּין, חָס עַל מַעֲשָׂיו. וְלִכֵּן ה' יִלְחֵם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. אֲשֶׁרִי חֲלַקְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָחַר בְּהֶם לְחֲלֹקוֹ וְלִירִשְׁתּוֹ, שֶׁכְּתוּב (דברים לב) כִּי חֲלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֲבָל נִחְלָתוֹ.

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה מַה תַּצְעַק אֵלַי. דָּבָר זֶה נִתְבָּאֵר בְּסִפְרָא דְצִנְיָעוֹתָא, וְשֵׁם הוּא הַסּוּד שְׁלוֹ, וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח וְאָמַר, (יונה א) וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֵל ה' אֱלֹהָיו מִמְעֵי הַדָּגָה. מַה כְּתוּב לְמַעַלָּה? וַיִּמָּן ה' דָּג גְּדוֹל. וַיִּמָּן – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל א) וַיִּמָּן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ. אֲשֶׁר מָנָה אֶת מְאֻכְלָכֶם.

אֲבָל פְּסוּק זֶה כֶּף צָרִיךְ לֵהִיּוֹת: וַיִּמָּן ה' אֶת יוֹנָה לְדָג, שֶׁהוּא מָנָה, הוּא שָׁלַח אוֹתוֹ. אֲלֵא וְדָאִי אוֹתוֹ דָּג הִיָּה מָנָה לְיוֹנָה לְשִׁמּוֹר אוֹתוֹ מִשְׁאָר דְּגֵי הַיָּם וַיְהִיָּה גְנוּז בְּתוֹכוֹ. וְכִיּוֹן שֶׁהַכְּנִיסוֹ לְתוֹכוֹ, רָאָה יוֹנָה בְּמַעְיוֹ רַחֲב שֶׁל מְקוֹם הַיָּם (רַחֲב שֶׁל מְקוֹם מַעְיוֹ) כְּמוֹ הַיֶּכֶל גְּדוֹל, וְשָׁנִי עֵינֵי אוֹתוֹ דָּג שְׁמֵאִירִים כְּשֶׁמֶשׁ, וְאֲבָן טוֹבָה הִיָּתָה בְּמַעְיוֹ שְׁמֵאִירָה לוֹ, וְהִיָּה רוֹאָה כָּל מַה שְּׁבִיִּים וּבִתְהוֹמִיו.

וְאִם תֹּאמַר, אִם כֶּף, מַה שֶׁכְּתוּב קָרָאתִי מִצְרָה לִי, הָרִי לֹא נִרְאָה שְׁכָל הַרְוּחָה הַזֹּה הִיָּתָה לוֹ? אֲלֵא וְדָאִי, כִּיּוֹן שֶׁהִרְאָה לוֹ אוֹתוֹ הַדָּג כָּל מַה שְּׁבִיִּים וּבִתְהוֹמִיו – מֵת, שְׁלֹא יִכַּל שְׁלֹשָׁה יָמִים לְסַבֵּל, וְאִזּוֹ הִיָּתָה לְיוֹנָה מְצוּקָה.

שְׁאֵמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כִּיּוֹן שֶׁרָאָה יוֹנָה אֶת כָּל אוֹתָהּ רְוַחָה, הִיָּה שְׁמַח. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמַה תִּרְצֶה יוֹתֵר? וְכִי לְזֶה הַכְּנִסְתִּי

אוֹתָךְ כָּאֵן? מָה עֲשֵׂה? הֲרַג אֶת אוֹתוֹ דָּג וּמֵת, וְכָל שְׂאֵר דְּגֵי הַיָּם הֵיוּ סָבִיב אוֹתוֹ דָּג. זֶה נוֹשֵׁף אוֹתוֹ מֵצַד זֶה, וְזֶה נוֹשֵׁף אוֹתוֹ מֵצַד זֶה, וְאִז רָאָה יוֹנָה אֶת עֲצָמוֹ בְּצָרָה. מִיָּד – וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל ה'.

בְּתַחֲלָה דָּג, וְכַעַת דָּגָה, כְּנֹאֲמֵר וְהִדְגָה אֲשֶׁר בִּיָּאֵר מֵתָה. וְאִז כָּתוּב אֶלָּא קְרָאתִי מֵצָרָה לִי, וְלֹא כָּתוּב הֵייתִי בְּצָרָה אוֹ יִשְׁבַּתִי בְּצָרָה, אֶלָּא קְרָאתִי, מֵאוֹתָהּ צָרָה שֶׁהֲצִיקוּ לִי דְּגֵי הַיָּם. מִבְּטָן שְׂאוֹל שׁוֹעֲתִי, שֶׁהָרִי מֵת. וְלֹא כָּתוּב מִבְּטָן חַי אוֹ מִבְּטָן דָּג, אֶלָּא שֶׁהָיָה וּדְאִי מֵת. **בֵּינָן** שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, קִבַּל אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהִחֲיָה אֶת הַדָּג הַזֶּה, וְהוֹצִיאֵהוּ לִיְבֵשֶׁה לְעֵינַי כָּל, שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר ה' לְדָג וַיִּקַּא אֶת יוֹנָה. וְכֹלָם רָאוּ אֶת מַעֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

מָה כָּתוּב? וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל ה' אֱלֹהָיו מִמְעֵי הַדָּגָה, לְמָקוֹם שֶׁהָיָה קָשׁוּר בּוֹ. מִשְׁמַע שֶׁכָּתוּב ה' אֱלֹהָיו, וְלֹא כָּתוּב וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה' וְלֹא יוֹתֵר, אֶלָּא ה' אֱלֹהָיו. אֵף כָּאֵן, וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מַה תִּצְעַק אֵלַי. אֵלַי. אֵלַי דוֹקָא.

דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ. וַיִּסְעוּ מִלְּהַרְבוֹת בְּדָבָרִים. זֶה לֹא זְמַן תְּפִלָּה כְּעַת. וַיִּסְעוּ, וְכִי לֹאִיזָה מְקוֹם צָוָה אוֹתוֹ שִׁיִּסְעוּ, שֶׁהָרִי עַל הַיָּם הֵם הָיוּ שְׂרוּיִים? אֶלָּא חֲזוּר לְמַעְלָה, שֶׁכָּתוּב מַה תִּצְעַק אֵלַי, שֶׁהָרִי בְּלֵם בְּמָקוֹם זֶה עוֹמְדִים. וְעַל זֶה וַיִּסְעוּ, וַיִּסְעוּ מִזֶּה, שֶׁזֶה אֵינוֹ הַזְּמַן (אֶלָּא בְּעֵתִיק תְּלוּי הַדָּבָר).

וַאֲתָה הָרַם אֶת מִטְּף וְגו'. הָרַם אֶת מִטְּף, שֶׁבּוֹ רְשׁוּם הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. נִטָּה יָדָךְ בְּצַד שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וְכִיּוֹן שֶׁהַמִּים יָרְאוּ אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, הֵם יִבְרָחוּ מִמֶּנּוּ וּמִלְּפָנָיו (לְפָנָיו). וְעַל זֶה וְנִטָּה אֶת יָדְךָ, לְצַד אַחַד, שֶׁאֵת הַצְּדָדִים הָאַחֲרִים שֶׁל אוֹתוֹ הַמַּטָּה הַצְּטָרְךָ אוֹתוֹ לְמִים (לְדָבָרִים) אַחֲרִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, רְאִיתִי שֶׁלְּפַעֲמִים הַמַּטָּה הַזֶּה נִקְרָא מַטָּה הָאֱלֹהִים, וְלְפַעֲמִים נִקְרָא מַטָּה מֹשֶׁה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן [שְׁנַיִם הָיוּ, וְכֵךְ בְּאַרְנוֹן] בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא סָבָא, יָפָה אָמַר, שֶׁכֹּלָם אַחַד, בֵּין שֶׁתֹּאמַר שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בֵּין שֶׁתֹּאמַר שֶׁל מֹשֶׁה. וְהַמַּטָּה הַזֶּה, לְעוֹרֵר צַד הַגְּבוּרָה. וְעַל זֶה וְנִטָּה אֶת יָדְךָ, יָד שְׂמָאל, שֶׁהִיא מֵצַד הַגְּבוּרָה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אוֹי לְאוֹתָם שֶׁלֹּא רוֹאִים וְלֹא מְסַתְּפִלִים בַּתּוֹרָה, וְהַתּוֹרָה קוֹרֵאת לְפָנֶיהֶם בְּכָל יוֹם, (וְלֹא יוֹדְעִים) וְלֹא מְשַׁגְּחִים.

בא ראה, מצד הגבורה מתעוררים המים בעולם, ויוצאים מים, וכעת רוצה הקדוש ברוך הוא ליבש את המים, למה ונטה את ידך, שהיא שמהאל?

אָלֵא הָרַם אֶת מַטְּךָ לִיבֹשׁ אֶת הַמַּיִם, וְנָטָה אֶת יָדְךָ לְהַשִּׁיב אֶת הַמַּיִם, לְעוֹרֵר אֶת צַד הַגְּבוּרָה וּלְהַשִּׁיב הַמַּיִם עַל הַמְּצָרִים. וּמְשׁוּם כֵּן שְׁנֵי דְבָרִים כָּאֵן, שְׁכַתוּב הָרַם אֶת מַטְּךָ, וְנָטָה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם וּבִקְעָהוּ.

וְהָרִי הַתְּהוֹמוֹת הֵיוּ? אֵלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה נֶס בְּתוֹךְ נֶס, כִּנְאָמַר קְפָאוּ תְהוֹמַת בְּלֹב יָם. וְהֵיוּ הוֹלְכִים בִּיבֹשֶׁה בְּתוֹךְ הַיָּם. זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיִּבְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בִּיבֹשֶׁה.

וַיִּסַּר אֶת אַפְּן מִרְכַּבְתּוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח, (יחזקאל א) וְאָרָא הַחַיּוֹת וְהִנֵּה אוֹפֵן אַחַד בְּאַרְצָן אֶצֶל הַחַיּוֹת. פְּסוּק זֶה פִּרְשׁוּהוּ וְנִתְבָּאֵר, אֲבָל בֵּא רֵאָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כֹּל מְרָאָה אֶת שְׁלֹטוֹנוֹ, וְשְׁלֹטוֹנוֹ זֶה לֹא יַעֲבֹר לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

וַעֲשֵׂה שְׁלֹטוֹן בְּאֲבוֹת. נָטַל אֶת אֲבֵרָהֶם וְהַעֲמִיד בּוֹ אֶת הָעוֹלָם, שְׁכַתוּב (בראשית ב) אֵלֵה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָה, וּפִרְשׁוּהָ. נָטַל אֶת יִצְחָק וְשָׁתַל בּוֹ אֶת הָעוֹלָם, שֶׁהוּא קִים לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שְׁכַתוּב וְאֵת בְּרִיתִי אֶקִים אֶת יִצְחָק. נָטַל אֶת יַעֲקֹב, וְהוֹשִׁיבוֹ לְפָנָיו וְהִשְׁתַּעֲשַׁע עִמּוֹ, וְהִתְפָּאֵר בּוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר.

וּבֵא רֵאָה, יַעֲקֹב אָחִז בְּעַץ הַחַיִּים שָׁאִין בּוֹ מְנוֹת לְעוֹלָמִים, שְׁכַל הַחַיִּים נִתְקַנּוּ בְּאוֹתוֹ הָעֵץ, וְנוֹתַן חַיִּים לְכָל אוֹתָם שְׁאֲחוּזִים בּוֹ, וְלִכֵּן יַעֲקֹב לֹא מָת. וּמָתִי מָת? בְּשַׁעָה שְׁכַתוּב (בראשית מט) וַיֵּאָסֶף רַגְלָיו אֶל הַמָּטָה. הַמָּטָה, כְּמוֹ שְׁנַאָמַר (שיר ג) הִנֵּה מָטָתוֹ שֶׁלְשֹׁלְמָה, מְשׁוּם שְׁכַתוּב זֶה רַגְלֵיהָ יִרְדּוֹת מְנוֹת, וְלִכֵּן כְּתוּב וַיֵּאָסֶף רַגְלָיו אֶל הַמָּטָה, וְאֵז וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֶף אֶל עַמּוּיוֹ. וְעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יַעֲקֹב לְבַחֲרֵי הָאֲבוֹת, זֶהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה מא) יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ.

בֵּא רֵאָה, כָּל הַמַּחְנוֹת שְׁלֹמְעֵלָה וְכָל אוֹתָן הַמְּרַכְבוֹת, כָּלָם אֲחוּזִים אֵלֵה בְּאֵלֵה, דְּרָגוֹת בְּדְרָגוֹת. אֵלֵה עֲלִיוֹנִים וְאֵלֵה תַּחְתּוֹנִים, וְחַיּוֹת הַקֶּדֶשׁ עֲלֵיהֶם, וְכָל הָאוּכְלוֹסִים וְהַמַּחְנוֹת, כָּלָם נוֹסְעִים תַּחַת יְדֵיהָ. עַל מַאֲמָרָה נוֹסְעִים וְעַל מַאֲמָרָה חוֹנִים.

וְזוּהִי הַחִיָּה (העליונה הקדושה) שְׁכָל שָׁאֵר הַחַיּוֹת אַחֲזוּזוֹת בָּהּ, וְהַשְׁתַּלְשְׁלוֹ (וּנְתַקְנוּ) בְּשִׁבְלֶיהָ כַּמָּה חַיּוֹת לַחַיּוֹת (אלו יורדות ואלו יורדות). וְנִאֲחֲזוֹת דְּרָגוֹת בְּדָרְגוֹת, וְכָל הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים הוֹלְכִים וְשָׁטִים בֵּינֵם. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים קד) זֶה הַיָּם גָּדוֹל וְרַחֵב יָדָיִם שֶׁם רָמַשׁ וְאִין מִסְפָּר וְגו'.

וּכְשִׁמְעֶלָה הַיָּם אֶת גְּלִיו, כָּל הָאֲנִיּוֹת עוֹלוֹת וְיורדות, וְנִמְצָא זַעֲף, וְרוּחַ קָשָׁה הוֹלְכֶת עָלָיו בְּחִזָּק, וְדָגֵי הַיָּם מִתְפַּזְזִים לְכָל צַד, אֵלֶּה לְמִזְרַח וְאֵלֶּה לְמַעְרָב, אֵלֶּה לְצַפּוֹן וְאֵלֶּה לְדָרוֹם. וְכָל אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם שְׂרוּאִים אֶת הָרֶשֶׁם עֲלֵיהֶם, לוֹקְחִים אוֹתָם וּבוֹלְעִים אוֹתָם בְּמַעְרוֹת הָעֶפֶר.

וְכָל הָאֲנִיּוֹת לֹא נוֹסְעוֹת מִמְקוֹמָם, וְלֹא עוֹלוֹת וְיורדות, פָּרַט לְאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁבֹא מִנְהִיג אֶחָד שֶׁל הַיָּם וְיוֹצֵא לְהַשְׁלִים רוּחַ שֶׁל זַעֲף הַיָּם. כִּיּוֹן שֶׁזֶה עוֹלָה עַל הַיָּם, שׁוֹכֵךְ מִרְגְּזוֹ, וְנִמְצָאת מְנוּחָה. וְאִז כָּל הָאֲנִיּוֹת הוֹלְכוֹת בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא סוֹטוֹת לְיָמִין וְלִשְׂמָאל. זֶהוּ שְׁכָתוֹב שֶׁם אֲנִיּוֹת יִהְיוּ לְיָמֵינוּ זֶה יִצְרָתָ לְשִׁחַק בּוֹ. זֶה דוֹקָא. וְכָל דָּגֵי הַיָּם מִתְכַּנְּסִים לְמְקוֹמָם, וְכָל אוֹתָן הַחַיּוֹת שְׂמִחוֹת עֲלֵיהֶן, וְחַיּוֹת הַשָּׂדֶה הָעֲלִיּוֹנוֹת שְׂמִחוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (איוב מ) וְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה יִשְׁחַקוּ שֵׁם. **בֵּא** רָאָה, כָּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה יֵשׁ לְמַטָּה, כָּמוֹ שֶׁלְמַטָּה יֵשׁ בֵּינֵם. כָּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה יֵשׁ לְמַעְלָה בֵּינֵם הָעֲלִיּוֹן. כְּגוֹן שֶׁלְמַעְלָה יֵשׁ לְמַטָּה. כְּגוֹן שֶׁלְמַטָּה יֵשׁ בֵּינֵם הַתַּחְתּוֹן.

הַגּוֹף שֶׁל אוֹתוֹ הַיָּם, הָרִי הַתְּעוֹרְרָנוּ לְחִבְרִינוּ, אַרְךְ וְרַחֵב, רֹאשׁ וְזָרוּעוֹת וְשַׁעְרוֹת הַגּוֹף, הַכֹּל כָּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, וְהַכֹּל נִקְרָא בְּשֵׁמוֹ. וְכָמוֹ זֶה לְמַטָּה לַיָּם שֶׁלְמַטָּה, כֵּן גַּם הָרֹאשׁ שֶׁל הַיָּם וְזָרוּעוֹת הַיָּם וְגוֹף הַיָּם.

כְּתוּב (בראשית מט) זְבוּלָן לְחוּף יָמִים יִשְׁכֵּן. וְהָרִי יָם אֶחָד הִיא בְּגוֹרְלוֹ, אֵלֶּה מֶה זֶה לְחוּף יָמִים? וְדָאֵי שְׁבָאוֹהָ הַחִבְרִים בְּסוּד עֲלִיּוֹן. וְיִרְכְּתוּ עַל צִידָן, כְּנֶאֱמַר (שמות א) יִצְאֵי יָרֵךְ יַעֲקֹב. זְבוּלָן הִיא שׁוֹךְ הַיָּמִין שֶׁל הַגּוֹף, וְיָם כְּנֶרֶת הִיא בְּגוֹרְלוֹ, וּמִכָּאֵן נִמְצָא הַחֲלִזוֹן שֶׁל הַתְּכֵלֶת.

בֵּא רָאָה, כַּמָּה מְרַכְבוֹת עַל מְרַכְבוֹת נִמְצָאוּ, וְגִלְגְלֵי הַמְּרַכְבָּה רְצִים בְּחִפְזוֹן, וְלֹא מִתְעַכְּבִים אוֹתָם תּוֹמְכֵי הַמְּרַכְבָּה לְנִסֵּעַ עֲלֵיהֶם, וְכֵן כָּלֵם (וְכָאֵן וְיִנְהַגְהוּ בְּכַבְדָּת, בְּחִפְזוֹן). **בֵּא** רָאָה, הַמְּרַכְבָּה הַמְּמַנָּה עַל הַמְּצָרִים,

[אם תאמר] פְּרִשׁוּהָ, לא נמצאת מְרַכְבֵּה שְׁלֵמָה, שֶׁהָרִי כְּתוּב וַיִּסֶר אֶת אַפְּן מְרַכְבְּתִיו. כִּמָּה מְרַכְבּוֹת הָיוּ שֶׁהָיוּ נוֹסְעִים עַל תּוֹמֵךְ גְּלָגַל אֶחָד, שֶׁנִּפְקְדוּ עֲלֵיהֶם. כִּיּוֹן שֶׁזֶה הָעֵבֶר מִשְׁלֹטוֹנוֹ, כָּל הַמְרַכְבּוֹת הָעֵבֶרוּ מִשְׁלֹטוֹנָם וְלֹא נִסְעוּ. אֲזַי כָּלֵם לְמַטָּה הָעֵבֶרוּ מִשְׁלֹטוֹנָם, שֶׁכְּתוּב עַל מִצְרַיִם (יִרְמִיָּה מו) וְעַל פְּרַעְזָה וְעַל הַבְּטָחִים בּוֹ.

וּבְאֹתוֹ זְמַן הַשְּׁלִיט שֶׁל מִצְרַיִם שָׁלַט עַל כָּל שְׂאֵר הָעַמִּים. כִּיּוֹן שֶׁהָעֵבֶר כַּח מִצְרַיִם, נִשְׁבַּר כַּח שְׂאֵר הָעַמִּים. מִנֵּיִן לָנוּ? שֶׁכְּתוּב אֲזַי נִבְהָלוּ אֱלֹפֵי אֲדוּם וְגו', וְכְתוּב שֶׁמְעוּ עַמִּים יִרְגְּזוּן וְגו'. מִשׁוּם שֶׁכָּלֵם הָיוּ אֲחֻזִּים בְּפִלְחָן שֶׁל הַמִּצְרַיִם, וְאֲחֻזִּים בְּמִצְרַיִם לְסִיּוּעַ שְׁלָהֶם. וּבְאֹתוֹ זְמַן כָּלֵם בְּקִשׁוֹ אֶת הַסִּיּוּעַ שֶׁל מִצְרַיִם לְהַתְחַזֵּק. וְעַל זֶה, כִּיּוֹן שֶׁשָּׁמְעוּ אֶת הַגְּבוּרוֹת שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, רָפוּ יְדֵיהֶם וְלֹא יָכְלוּ לְעַמֵּד, וְכָלֵם הַזְּדַעְזְעוּ וְנִשְׁבְּרוּ מִשְׁלֹטוֹנָם.

וַדַּאִי שֶׁכָּשֶׁנִּשְׁבַּר כַּחֵם לְמַעְלָה, שֶׁנִּשְׁבַּר כַּח שֶׁל כָּל אוֹתָם שֶׁאֲחֻזִּים בּוֹ. כִּיּוֹן שֶׁנִּשְׁבַּר הַכַּח שֶׁל כָּלֵם לְמַעְלָה, כָּל אֵלֵה שֶׁלְמַטָּה נִשְׁבְּרוּ מִשׁוּם [אוֹתוֹ] הַכַּח הַזֶּה שֶׁנִּשְׁבַּר בְּתַחֲלָה, וּמִשׁוּם כֶּךָ וַיִּסֶר אֶת אַפְּן מְרַכְבְּתִיו כְּתוּב. וַיִּנְהַגְּנוּ בְּכַבְדוֹת, שֶׁהָרִי כְּשֶׁזֶה נִשְׁבַּר, לֹא הָיוּ הוֹלְכִים.

בֵּא וְרָאָה שֶׁכֶּךָ הוּא, שֶׁלֹּא כְּתוּב וַיִּסֶר אֶת אוֹפְנֵי מְרַכְבּוֹתִיו, אוֹ אוֹפְן מְרַכְבְּתוֹ, אֲלֵא וַיִּסֶר אֶת אַפְּן מְרַכְבְּתִיו, מִשׁוּם שֶׁכַּח זֶה שֶׁכָּלֵם הָיוּ נִדְבָקִים בּוֹ.

וַעֲזוּד וַיִּסֶר אֶת אַפְּן מְרַכְבְּתִיו – בֵּא רָאָה, אֲשֶׁרִי חֲלַקְם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בָּהֶם לְהַדְבִּיק בָּהֶם וּלְהִיּוֹת לָהֶם חֲלַק, וְשֶׁהֵם יִהְיוּ בְּחֻלְקוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים יג) וְבוֹ תִדְבְּקוּן. וְכְתוּב (שֵׁם ד) וְאַתֶּם הַדְּבִקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם. בְּה' מִמֶּשׁ. וְכְתוּב (תְּהִלִּים קל"ה) כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה. וְכְתוּב כִּי חֲלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֲבָל נִחְלָתוֹ. שֶׁהוֹצִיא אוֹתָם מִזֶּרַע קְדוֹשׁ לְהִיּוֹת חֲלַקוֹ, וְעַל זֶה נָתַן לָהֶם תּוֹרָה קְדוֹשָׁה עֲלִיּוֹנָה גְּנוּזָה אֶלְפִים שָׁנִים עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, וְהָרִי זֶה נֶאֱמַר. וּמִשׁוּם אֲהַבְתוּ נָתַן אוֹתָהּ לְיִשְׂרָאֵל לְלַכֵּת אַחֲרֶיהָ וּלְדַבֵּק בָּהּ.

בֵּא רָאָה, כָּל הַמַּחְנוֹת הָעֲלִיוֹנִים, וְכָל אוֹתָן מְרַכְבּוֹת, כָּלֵם אֲחֻזִּים אֵלֵה בְּאֵלֵה, דְּרָגוֹת בְּדְרָגוֹת. אֵלוֹ עֲלִיוֹנִים, וְאֵלוֹ תַּחְתּוֹנִים, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ, שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים קד) זֶה הֵים גְּדוֹל. וְחִיָּה קְדוֹשָׁה עֲלָיו, וְכָל

האוכלוסים והמחנות, כלם נוסעים תחת ידיה. על מאמרה נוסעים ועל מאמרה חונים. בזמן שהיא נוסעת, כלם נוסעים, משום שכלם אחוזים בה.

ובא ראה, בשעה שרצה הקדוש ברוך הוא להעביר את אוכלוסי פרעה למטה, העביר בתחלה את אותו כח שלהם כמו שהקמנו. מה עשה? העביר וסלק אותו מקום קדוש עליון שהיה מנהיג את כל אותן המרכבות. פיון שזה הסתלק, כל המחנות הללו לא יכלו להתנהג. וכיון שלא יכלו, העבר משלטונו אותו הממנה של מצרים והעבר באש דולקת, ואז השליט של המצרים הוזה, ועל זה אנוסה מפני ישראל. מה הטעם? משום שראו את הממנה של מצרים נשרף באש.

רבי יצחק אמר, בשעה שקרבו ישראל לים, קרא הקדוש ברוך הוא לממנה הגדול שעל הים ואמר לו: בשעה שעשיתי את העולם, מניתי אותך על הים, והנאי יש לי על הים – שיקרע את מימיו מלפני בני, הגיע הזמן עכשו שיעברו בני בתוך הים. מה כתוב אחר כך? וישב הים לפנות בקר לאיתנו. מה זה לאיתנו? לתנאו שהיה לו עם הקדוש ברוך הוא כשברא את העולם.

והיו ישראל חונים על הים, והיו ישראל רואים את גלי הים עולים ויורדים. הרימו עיניהם, וראו את פרעה והאוכלוסים שלו, ופחדו וצעקו, והרי נתבאר. הים ראה – מה ראה הים? הוא ראה את ארונו של יוסף, וכרח מלפניו. מה הטעם? [משום] שכתוב (בראשית ט) וינס ויצא החוצה, ועל זה הים ראה וינס, וכתוב ויסר את אפן מרכבתיו וגו' אנוסה מפני ישראל. מה הטעם? משום שראו את ארץ מצרים כאלו עולה באש, ואז אמרו אנוסה מפני ישראל.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים במדבר. אמר רבי חייא לרבי יוסי, בא ואמר לה, שפשוצה הקדוש ברוך הוא להעביר שלטון של הארץ, אינו עושה עד שמעביר השליט שלהם ברקיע, ולא מעביר את השליט שלהם עד שממנה אחר במקומו, כדי שלא יגרע [השלטון] השמוש שלהם ברקיע, כדי לקיים מה שכתוב (דניאל ד) ולמי שיחפץ יתננה. אמר רבי יוסי, ודאי כך הוא.

פתח רבי יוסי ואמר, (תהלים ח) ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ. ה' אדנינו – כפשוצה הקדוש ברוך הוא לשבר את כח העמים

עובדי כוכבים ומזלות, מתזק דינו עליהם ושובר אותם, ומעביר מלפניו את השליט שלהם.

אשר תנה הודך על השמים, אשר נתת היתה צריך, או תנה הודך. מהו אשר תנה הודך? אלא זהו סוד של הנהר העמק של הכל, ודוד בקש בקשתו להשפיע ממנו על השמים, וזהו אשר, כנאמר (שמות ג) אהיה אשר אהיה.

בשעה שהנהר הזה העמק של הכל שופע ויוצא על השמים, אז הכל בשמחה, והגבירה מתעטרת במלך, וכל העולמות בשמחה. והשלטון של העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות מעבר מלפני הגבירה, ואז זוקפים ראש כל האחוזים בה.

בין כך ראו איש אחד שהיה בא, ומשא אחד לפניו. אמר רבי חייא, גלך, אולי האיש הזה עובד עבודת כוכבים ומזלות הוא, או עם הארץ הוא, ואסור להשתתף עמו בדרך. אמר רבי יוסי, נשב כאן ונראה, אולי הוא איש גדול.

בין כך עבר לפניהם, ואמר להם, בסבוב של המעבר המסכן הזה צריך לווי, ואני יודע דרך אחרת, ונסטה מכאן, ואני רציתי לומר לכם, שלא אחטא בכם ולא אעבר על מה שכתוב (ויקרא יט) ולפני עור לא תתן מכשול, ואתם כמו סומים בדרך הזו, ולא תסתכנו בנפשכם. אמר רבי יוסי, ברוך הרחמן שחכינו כאן. התחברו עמו. אמר להם, לא לדבר שום דבר כאן עד שנעבר בזה. סטו לדרך אחרת.

אחר שיצאו מאותו מקום, אמר להם, באותה הדרך האחרת היו הולכים פעם אחד כהן חכם, וכהן עם הארץ אחד עמו. קם אותו עם הארץ עליו באותו מקום והרגו. מאותו יום, כל מי שעובר באותו מקום, מסכן את נפשו, והרי מתחברים שם שודדי הרים והורגים ומקפחים את בני האדם, ואלה שיודעים לא עוברים שם, ומבקש הקדוש ברוך הוא דם אותו הכהן בכל יום.

פתח (ישעיה י) ואמר, עוד היום בנב לעמד וגו'. הרי בארונה אותם ראשי הישיבה, אבל אני לא אומר לכם כך, אלא שסוד הדבר למדנו. עוד היום – איזה יום זה? אלא כך כתוב, (שמות ה) ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב. וסוד הוא על כנסת ישראל, שאהרן הוא שושבינה, לתקן את ביתה ולשמש אותה ולהכניסה למלך להזדוג כאחד. מכאן והלאה, כל כהן שמשמש במקדש, הוא כמו אהרן.

אחימלך הִיָּה כֹהֵן גָּדוֹל עֲלִיּוֹן, וְכָל אוֹתָם הִפְתָּנִים עִמּוֹ הָיוּ שׁוֹשְׁבֵינֵי הַגְּבִירָה. כִּיּוֹן שָׁנְהָרְגוּ, נִשְׁאַרְהָ הַגְּבִירָה לְבִדָּה, וְאָבֵד הַשׁוֹשְׁבִין שְׁלָהּ, וְלֹא נִמְצָא מִי שֶׁמִּשְׁמַשׁ לְפָנֶיהָ וְיִתְקַן בֵּיתָהּ וְיִשְׁמַח אוֹתָהּ לְהַזְדַּוֵּג עִם הַמֶּלֶךְ.

וְאָז מֵאוֹתוֹ יוֹם הָיָא עֲבָרָה לְשִׁמְאֵל, וְעוֹמְדָת עַל הָעוֹלָם, אוֹרְבַת לְכָל. הִרְגָה אֶת שְׂאוֹל וּבְנָיו, וְאָבְדָה מֵהֶם אֶת הַמְּלוּכָה, מֵתוֹ מִיִּשְׂרָאֵל כַּמָּה אֲלָפִים וְכַמָּה רַבָּבוֹת. וְעַד עַכְשָׁו הָיָה אוֹתוֹ הַחֲטָא תְּלוּי, עַד שֶׁבָא סַנְחֵרִיב וְהִרְגִּיז אֶת הַכָּל.

וְזָהוּ עוֹד הַיּוֹם בְּנֹב, זֶהוּ יוֹם עֲלִיּוֹן, וּמִיָּהוּ? זֶה כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל שֶׁאָבְדָה אֶת הַשׁוֹשְׁבֵינִים שְׁלָהּ, אוֹתָהּ שֶׁנִּשְׁאַרְהָ לְלֹא יָמִין [שְׁהִיָּה לֹ] לְהִדְבֵק בְּשִׁמְאֵל, שֶׁהִפְתָּן הוּא יָמִין, וְיִמְשׁוּם כֶּף הָיָה לוֹ לְהִתְדַבֵּק בְּשִׁמְאֵל] וְיִמְשׁוּם כֶּף עוֹד הַיּוֹם בְּנֹב לְעַמֵּד.

בֵּא רְאֵה, כְּתוּב גְּבַעַת שְׂאוֹל נָסָה. לְמָה כָּאֵן שְׂאוֹל? אֲלֵא מִשׁוּם שֶׁהוּא הִרְגָה אֶת הַכְּהֵנִים וְגָרַם שֶׁתְּעַקֵּר מִן הָעוֹלָם זְרוּעַ יָמִין – אִף כָּאֵן מֵאוֹתוֹ יוֹם לֹא עָבַר אִישׁ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, כְּדֵי שְׁלֹא יִסְתַּכֵּן בְּנַפְשׁוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיָּא, וְלֹא אָמַרְתִּי לָךְ אוֹלֵי הוּא אִישׁ גָּדוֹל?

פְּתַח וְאָמַר, (משלי ג) אֲשֶׁרִי אָדָם מְצָא חֲכָמָה. אֲשֶׁרִי אָדָם – כְּמוֹ אָנוּ שֶׁמְצָאנוּ אוֹתָךְ וְיִדְעָנוּ מִמֶּךָ דְּבַר חֲכָמָה. וְאָדָם יִפְיֵק תְּבוּנָה – כְּמוֹ אָנוּ שֶׁחֲכִינוּ לָךְ לְהִתְחַבֵּר עִמָּךְ, וְזָהוּ אָדָם שֶׁמְזַמֵּן לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְּנָה בְּדַרְךְךָ, פְּנֵי הַשְּׂכִינָה, וְעַל זֶה כְּתוּב (משלי ד) וְאֶרְחַצְדִּיקִים כְּאוֹר נֹגֵה. הִלְכוּ.

פְּתַח אוֹתוֹ הָאִישׁ וְאָמַר, (תהלים כב) לְדָוִד מְזִמּוֹר לַה' הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ וְגו'. לְדָוִד מְזִמּוֹר בְּמְקוֹם אֶחָד, וּבְמְקוֹם אַחֵר מְזִמּוֹר לְדָוִד. מַה בֵּין זֶה לְזֶה? אֲלֵא לְדָוִד מְזִמּוֹר – הַשִּׁירָה שֶׁאָמַר דָּוִד עַל כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל. מְזִמּוֹר לְדָוִד – הַשִּׁירָה שֶׁדָּוִד אָמַר עַל עֲצָמוֹ.

לַה' הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ. לַה' – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ – זֶה כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל וְכָל הָאוּכְלוּסִין שְׁלָהּ שֶׁמִּתְחַבְּרִים עִמָּה, וְנִקְרָאִים מְלֹאָה וְדַאי הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ו) מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. תְּבַל וְיִשְׁבִי בָהּ – זֶהוּ אָרֶץ שֶׁל מִטָּה שֶׁנִּקְרָאת תְּבַל, וְאַחֲזָהּ בְּדִין [שֶׁל עוֹלָם] שֶׁל מַעְלָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תְּבַל בְּצִדְקָה. בֵּין לְאֶחָד, בֵּין לְעַם אֶחָד, בֵּין לְכָל הָעוֹלָם – מִהֲדִין הִזָּה הוּא נְדוּן.

בא ראה, פרעה ינק מהדין הזה עד שאבדו הוא וכל עמו. כיון שדין זה התעורר עלינו, אותו ממנה שהתמנה עליהם בשלטון, הוזהר והעבר, ואז כל אלה שלמטה נאבדו, שכתוב ויסר את אפן מרכבתיו. מה זה אפן מרכבתיו? מרכבתיו של פרעה. ומי הוא אותו אפן שלהם? אותו ממנה ששולט עליהם, ועל זה מתו כלם בים. למה בים? אלא הים העליון התעורר עליהם ונמחו (ונמסרו) בדיה, ולכן כתוב טבעו בים סוף. אמר רבי יוסי, ודאי כך הוא! ועל זה כתוב טבעו בים סוף, סוף כל הדרגות.

רבי חייא אמר, וינהגו בכבדת, מה זה בכבדת? אלא מכאן למדנו, שבדרך שאדם הולך מוליכים אותו. כתוב בפרעה ויכבד לב פרעה, ובאותו דבר הנהיג אותו הקדוש ברוך הוא בכבדות ממש. אמר לו הקדוש ברוך הוא: רשע, אתה מכביד את לבך? אני אנהיג אותך בזה. ועל כך וינהגו בכבדת.

ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל וגו'. ויאמר מצרים – זהו הממנה שהתמנה על המצרים. אמר רבי יוסי, דבר זה קשה, כיון שהעבירו אותו משלטונו, איך יכל הוא לרדף אחרי ישראל?

אף ודאי הוא כך! אבל זה ויאמר מצרים – מצרים שלמטה. כי ה' נלחם להם במצרים – מצרים שלמעלה. שכיון שנשבר כחם מלמעלה, אז נשבר הכח והתקף שלהם למטה. זהו שכתוב כי ה' נלחם להם במצרים. במצרים דוקא. זהו התקף שלהם שלמעלה. וזהו שבארוה מלך מצרים סתם. כאן ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל, שראו שהרי נשבר כחם והתקף שלהם שלמעלה.

בא ראה, כשמתעוררת כנסת ישראל הזו, מתעוררים כל אותם שאחוזים בה, וכל האחרים שלמטה, וישראל מעל כלם, שהרי הם נוטלים אותה בגוף האילן, והרי פרושה. ולכן ישראל אחוזים בה יותר מכל עובדי כוכבים ומזלות. וכשהם מתעוררים, [ככל עמים עכו"ם] נשבר תקפם מאותם ששולטים עליהם.

בא ראה, הממנה הזה השליט על המצרים, דחק את ישראל בכמה שעבודים, כמו שבארוה. אחר שהוא נשבר בתחלה, נשברו אותן מלכיות (מלמטה). זהו שכתוב כי ה' נלחם להם במצרים. נלחם להם ודאי.